

„ТАВАН ЛИТЕРАТУРА”
вёренү предмечёпе сырнаёс программисен
аннотацийёсем

V класс

Ёс программине сырна чухне **стандарта** (Федеральный государственный образовательный стандарт основного общего образования)

Чăваш литературин тĕслĕх программине (Н.Г.Ивановапа Е.А.Майков хатĕрленĕ «Тĕслĕх программа: V-IX классем валли / Н.Г.Иванова, Е.А.Майков. – Шупашкар: Чăваш кĕнеке изд-ви, 2016.»);

Вёренү пособи́не: Тăван литература: вёренүпе вулав кёнеки. 5-мĕш класс валли/ Н.Г.Ивановапа П.Н.Метин сырса-пухса хатĕрленĕ. – Шупашкар: Чăваш кёнеке изд-ви, 2013. – 271 с.;

Килти вулав кёнекине: Килти вулав кёнеки: 5-мĕш класс валли / Н.Г.Иванова, Е.Г.Крышкина пухса хатĕрленĕ. – Шупашкар: Чăваш кёнеке изд-ви, 2007. – 208с. тĕпе хунă.

Программăн тĕллевĕсем:

- 1) чăваш халăх сăмахлăхёпе сыруллă сăмахлăх хайлавёсен чи паха тĕслĕхёсемпе паллаштарасси, ўнерсен тата сăмах ўнерĕн пулăмёсене тĕрĕс ăнланма, ăша хывма вёрентесси, илемлĕ сăнарпа сăнарлăх пĕлĕвне туйма, хаклама хăнăхтарасси, ăыхăнуллă шухăшлава ăнлалатса пырасси, ёс хăнăхăвёсене йĕркелеме, вёренекенсене ытти халăх литературипе паллаштарасси, справочниксемпе, энциклопедисемпе усă курма вёрентесси.
- 2) вулавпа вёренү урлă илемлĕх ăнкарăвне, тĕрĕслĕх туйăмне, кăмăл-сипет тата культура никёсне, чăвашсен традициллĕ тĕнче ăнланăвне, пуплев-хутшăну культурине, вёренекенсен шухăшлавёпе пултарулăхне аталантарасси.
- 3) тăван литература урлă вёренекенсен кăмăл-туйăмне йĕркелесси; ăынлăх шайне ăкленме пулăшасси, идеяпа мораль тĕлĕшĕнчен чăн-чăн граждансем пулма хăнăхтарасси; чăвашлăх туйăмне аталантарасси: тăван халăхне, чĕлхине, тăван ыраңне юратма тата ытти халăх культурине хисеплеме вёрентсе пырасси.

Тĕллев стандартăн содержанине пăхăнса, разделсенчи темăсене йĕркипе вёренсе пынипе пурнăçланса пырат. 5 класра тăван литературăпа халăх сăмахлăхёпе сыруллă сăмахлăх хайлавёсене вёренме палăртнă. ăавăн пекех, хайлав теми, литература геройĕ, характерĕ, автор, характеристика, илемлĕ пайрăмсем, сюжет, пуплеве илемлетеке мелсем, пафос, прозăллă тата сăвăллă пуплев ăине ытларах тимленĕ.

Программăна вёренекенсен ăыхăнуллă пуплевне аталантарас тесе килти вулав, сочиненипе калав ăырмалли тата калаçмалли сехетсем кĕртнĕ.

Программăра вёренү ăулĕ пуçламăшĕнче тата вёренү ăулĕ вĕçĕнче вёреннине аса илмелли сехетсем кăтартнă.

Ёс программиче вёренү предмечĕ валли эрнере 2 сехет уйăрнă, вёренү ăулĕ тăршшĕпе 70 сехет пулат. 5 класра тăван литературăна „Тăван литература 5 класс” авторёсем: Иванова Н.Г., Метин П.Н.(Шупашкар : Чăваш кёнеке издательстви, 2013.) кёнекепе вёренме палăртнă. Вёренү кёнекине Чăваш Республикин Вёренү тата ăамрăксен политикин министерстви шулсенче усă курма сĕннĕ.

Ёс программы «Ăнлантару ăырăвĕ», Чăваш литературине вёреннин результатёсем», «Вёренү предмечĕн содержанийĕ», «Тематика планĕ» пайсенчен тăрат.

VКласс

Ёҫ программине ҫырнӑ чухне **стандарта** (Федеральный государственный образовательный стандарт основного общего образования);

Чӑваш литературин тӗслӗх программине (Н.Г.Ивановапа Е.А.Майков хатӗрленӗ «Тӗслӗх программа: V-IX классем валли / Н.Г.Иванова, Е.А.Майков. – Шупашкар: Чӑваш изд-ви, 2016.»);

Вӗренӗ учебникне(Н.Г.Ивановапа З.С.Антонова: Тӑван литература. 6-мӗш класс валли / Шупашкар: Чӑваш кӗнеке издательстви, 2009. -287 стр.);

Килти вулав кӗнекине(6-мӗш класс валли. Г. Г. Иванов, Е.Г.Крышкина пухса хатӗрленӗ – Шупашкар: Чӑваш кӗнеке издательстви, 2007.) тӑпехунӑ.

Программӑн тӗллевӗсем:

- 1) чӑваш халӑх сӑмахлӑхӗпе ҫыруллӑ сӑмахлӑх хайлавӗсен чи паха тӗслӗхӗсемпе паллаштарасси, унерсен тата сӑмах унерӗн пулӑмӗсене тӗрӗс ӑнланма, ӑша хывма вӗрентесси, илемлӗ сӑнарпа сӑнарлӑх пӗлӗвне туйма, хаклама хӑнӑхтарасси, ҫыхӑнуллӑ шухӑшлава ӑнлалатса пырасси, ёҫ хӑнӑхӑвӗсене йӗркелеме, вӗренекекӗсене ытти халӑх литературипе паллаштарасси, справочниксемпе, энциклопедисемпе усӑ курма вӗрентесси.
- 2) вулавпа вӗренӗ урлӑ илемлӗх ӑнкарӑвне, тӗрӗслӗх туйӑмне, кӑмӑл-сипет тата культура никӗсне, чӑвашсен традициллӗ тӗнче ӑнланӑвне, пуплев-хутшӑну культурина, вӗренекекӗсен шухӑшлавӗпе пултарулаӑхне аталантарасси.
- 3) тӑван литература урлӑ вӗренекекӗсен кӑмӑл-туйӑмне йӗркелесси; ҫынлаӑх шайне ҫӗкленме пулӑшасси, идейпа мораль тӗлӗшӗнчен чӑн-чӑн граждансем пулма хӑнӑхтарасси; чӑвашлаӑх туйӑмне аталантарасси: тӑван халӑхне, чӗлхине, тӑван ыраӑнне юратма тата ытти халӑх культурина хисеплеме вӗрентсе пырасси.

Тӗллев стандартӑн содержанине пӑхӑнса, разделсенчи темӑсене йӗркипе вӗренсе пынипе пурнӑҫланса пыратӗ. 6 класра тӑван литературӑпа халӑх сӑмахлӑхӗпе ҫыруллӑ сӑмахлӑх хайлавӗсене вӗренме палӑртнӑ. Ҫавӑн пекех, хайлав теми, литература геройӗ, характерӗ, автор, характеристика, илемлӗ пайрӑмсем, сюжет, пуплеве илемлетекен мелсем, пафос, прозӑлла тата сӑвӑлла пуплев ҫине ытларах тимленӗ.

Программӑна вӗренекекӗсен ҫыхӑнуллӑ пуплевне аталантарас тесе килти вулав, сочиненипе калав ҫырмалли тата калаҫмалли сехетсем кӗртнӗ.

Программӑра вӗренӗ ҫулӗ пуҫламӑшӗнче тата вӗренӗ ҫулӗ вӗҫӗнче вӗреннин аса илмелли сехетсем кӑтартнӑ.

Ёҫ программине вӗренӗ предметӗ валли эрнере 2 сехет уйӑрнӑ, вӗренӗ ҫулӗ тӑршшӗпе 70 сехет пулатӗ. 6 класра тӑван литературӑна „Тӑван литература 6 класс” авторӗсем: Иванова Н.Г., Антонова З.С. (Шупашкар : Чӑваш кӗнеке издательстви, 2012.) кӗнекепе вӗренме палӑртнӑ. Вӗренӗ кӗнекине Чӑваш Республикин Вӗренӗ тата ҫамрӑксен политикин министерствини шкулсенче усӑ курма сӗннӗ.

Ёҫ программин кӑшкарне «Ӕнлантару ҫыраӑвӗ», Чӑваш литературина вӗреннин результатӗсем», «Вӗренӗ предметӗн содержанийӗ», «Тематика планӗ» пайсем кӗресӗҫ.

VII класс

Ёҫ программине ҫырнӑ чухне **стандарта** (Федеральный государственный образовательный стандарт основного общего образования);

Чӑваш литературин тӑслӑх программине (Н.Г.Ивановапа Е.А.Майков хатӑрленӗ «Тӑслӑх программа: V-IX классем валли / Н.Г.Иванова, Е.А.Майков. – Шупашкар: Чӑваш изд-ви, 2016.»);

Учебника (Тӑван литература: Вӑренӗпе вулав кӑнеки. 7-мӑш класс валли. З.С.Антонова, П. Н. Метин ҫыrsa-пухса хатӑрленӗ - Шупашкар: Чӑваш кӑнеке издательстви, 2009.);

Килти вулав кӑнекине (7-мӑш класс валли Н. Г. Иванова пухса- ҫыrsa хатӑрленӗ.- Шупашкар, Чӑваш кӑнеке издательстви, 2008.) тӑпе хунӑ.

Программӑн тӑллевӑсем:

1) чӑваш халӑх сӑмахлӑхӑпе ҫыруллӑ сӑмахлӑх хайлавӑсен чи паха тӑслӑхӑсемпе паллаштарасси, ӗнерсен тата сӑмах ӗнерӑн пулӑмӑсене тӑрӑс ӑнланма, ӑша хывма вӑрентесси, илемлӗ сӑнарпа сӑнарлӑх пӑлӑвне туйма, хаклама хӑнӑхтарасси, ҫыхӑнуллӑ шухӑшлава ӑнлӑлатса пырасси, ёҫ хӑнӑхӑвӑсене йӑркелеме, вӑренекенсене ытти халӑх литературипе паллаштарасси, справочниксемпе, энциклопедисемпе усӑ курма вӑрентесси.

2) вулавпа вӑренӗ урлӑ илемлӑх ӑнкарӑвне, тӑрӑслӑх туйӑмне, кӑмӑл-сипет тата культура никӑсне, чӑвашсен традициллӗ тӑнче ӑнланӑвне, пуплев-хутшӑну культурине, вӑренекенсен шухӑшлавӑпе пултарулӑхне аталантарасси.

3) тӑван литература урлӑ вӑренекенсен кӑмӑл-туйӑмне йӑркелесси; ҫынлӑх шайне ҫӑкленме пулӑшасси, идеяпа мораль тӑлӑшӑнчен чӑн-чӑн граждaнсем пулма хӑнӑхтарасси; чӑвашлӑх туйӑмне аталантарасси: тӑван халӑхне, чӑлхине, тӑван ыраӑнне юратма тата ытти халӑх культурине хисеплеме вӑрентсе пырасси.

Тӑллев стандартӑн содержанине пӑхӑнса, разделсенчи темӑсене йӑркипе вӑренсе пынипе пурнӑҫланса пырат. 7 класра тӑван литературӑпа халӑх сӑмахлӑхӑпе ҫыруллӑ сӑмахлӑх хайлавӑсене вӑренме палӑртнӑ. Ҫавӑн пекех, хайлав теми, литература геройӑ, характерӑ, автор, характеристика, илемлӗ пайрӑмсем, сюжет, пуплеве илемлетекен мелсем, пафос, прозӑллӑ тата сӑвӑллӑ пуплев ҫине ытларах тимленӗ.

Программӑна вӑренекенсен ҫыхӑнуллӑ пуплевне аталантарас тесе килти вулав, сочиненипе калав ҫырмалли тата калаҫмалли сехетсем кӑртнӑ.

Программӑра вӑренӗ ҫулӑ пуҫламӑшӑнче тата вӑренӗ ҫулӑ вӑҫӑнче вӑреннине аса илмелли сехетсем кӑтартнӑ.

Ёҫ программине вӑренӗ предметӑ валли эрнере 2 сехет уйӑрнӑ, вӑренӗ ҫулӑ тӑршшӑпе 70 сехет пулат.

Ёҫ программы «Ӑнлантару ҫыраӑвӑ», Чӑваш литературине вӑреннине результатӑсем», «Вӑренӗ предметӑн содержанийӑ», «Тематика планӑ» пайсенчен тӑрат.

VIII класс

Ёс программине сырнă чухне **стандарта** (Федеральный компонент государственного стандарта основного общего образования)

Программа: Чăваш литературы программы: чăваш шкулĕн 5-11 класĕсем / З.С.Антонова, Н.Г.Гиванова, В.П.Никитин (Станьял).- Шупашкар, 2003.тĕпе хунă.

Программăн тĕллевĕсем:

- 1) чăваш халăх сăмахлăхĕпе сыруллă сăмахлăх хайлавĕсен чи паха тĕслĕхĕсемпе паллаштарасси, ўнерсен тата сăмах ўнерĕн пулăмĕсене тĕрĕс ăнланма, ăша хывма вĕрентесси, илемлĕ сăнарпа сăнарлăх пĕлĕвне туйма, хаклама хăнăхтарасси, сыхăнуллă шухăшлава ăнлалатса пырасси, ёс хăнăхăвĕсене йĕркелеме, вĕренекекĕсене ытти халăх литературипе паллаштарасси, справочниксемпе, энциклопедисемпе усă курма вĕрентесси.
- 2) вулавпа вĕренў урлă илемлĕх ăнкарăвне, тĕрĕслĕх туйăмне, кăмăл-сипет тата культура никĕсне, чăвашсен традициллĕ тĕнче ăнланăвне, пуплев-хутшăну культурина, вĕренекекĕсен шухăшлавĕпе пултарулăхне аталантарасси.
- 3) тăван литература урлă вĕренекекĕсен кăмăл-туйăмне йĕркелесси; сынлăх шайне ăкленме пулăшасси, идейăпа мораль тĕлĕшĕнчен чăн-чăн граждансем пулма хăнăхтарасси; чăвашлăх туйăмне аталантарасси: тăван халăхне, чĕлхине, тăван вырăнне юратма тата ытти халăх культурина хисеплеме вĕрентсе пырасси.

Тĕллев стандартăн содержанине пăхăнса, разделсенчи темăсене йĕркипе вĕренсе пынипе пурнăçланса пырат. 8 класра чăваш литературипе ўнерсен аталану тапхăрĕсене литература речĕсемпе жанрсен тытăмне, сыравăсен хайне евĕрлĕхне, пурнăçĕпе пултарулăхне вĕренме палăртнă. Çавăн пекех, патриотлăх, гражданлăх туйăмне мала кăларасси, хайлавсенче хускатнă моральпе эстетика ыйтăвĕсене ăнланса, ăша хывма тата этемĕн чун-чĕре пахалăхĕсемпе сыхăнтарса вĕсене тĕрĕс ăнланма пĕлесси, хайлавсенчи авторăн кăмăлĕпе шухăш-туйăмĕ мĕнлерех палăрнине сăнаса пĕтĕмлетесси, хайлавсен илемлĕх-сăнарлăх мелĕсен пĕрлĕхĕ пирки пĕтĕмлетўсем тăвасси, проблемăпа тема, сюжетпа композици, геройсемпе сăнарсем, сăнар характерĕсен аталанăвĕ, хайлаври сăнарсене хакламалли мелсем, пуплеве илемлетме усă курнă ытарлăхсем ăине ытларах тимленĕ.

Программăна вĕренекекĕсен сыхăнуллă пуплевне аталантарас тесе килти вулав, сочиненипе калав ăырмалли тата калаçмалли сехетсем кĕртнĕ.

Программăра вĕренў ăулĕ пуçламăшĕнче тата вĕренў ăулĕ вĕçĕнче вĕреннин аса илмелли сехетсем кăтартнă.

Ёс программине вĕренў предметĕ валли эрнере 2 сехет уйăрнă, вĕренў ăулĕ тăршшĕпе 70 сехет пулат. 8 класра чăваш литературина „Чăваш литературы 8 класс” авторĕ: Никитин В.П. (Шупашкар : Чăваш кĕнеке издательстви, 2012.) кĕнекепе вĕренме палăртнă. Вĕренў кĕнекине Чăваш Республикин Вĕренў тата ăамрăксен политикин министерстви шкулсенче усă курма сĕннĕ.

Ёс программы «Ăнлантару ăыравĕ», „Чăваш литературина вĕреннин результатĕсем», «Вĕренў предметĕн содержанийĕ», «Тематика планĕ» пайсенчен тăрат.

IX класс

Ёс программине сырнă чухне **стандарта** (Федеральный компонент государственного стандарта основного общего образования)

Программа: Чăваш литератури программы: чăваш школĕн 5-11 класĕсем / З.С.Антонова, Н.Г.Г.Иванова, В.П.Никитин (Станьял).- Шупашкар, 2003.тĕпе хунă.

Программăн тĕллевĕсем:

- 1) чăваш халăх сăмахлăхĕпе сыруллă сăмахлăх хайлавĕсен чи паха тĕслĕхĕсемпе паллаштарасси, ўнерсен тата сăмах ўнерĕн пулăмĕсене тĕрĕс ăнланма, ăша хывма вĕрентесси, илемлĕ сăнарпа сăнарлăх пĕлĕвне туйма, хаклама хăнăхтарасси, сыхăнуллă шухăшлава ăнлалатса пырасси, ёс хăнăхăвĕсене йĕркелеме, вĕренекексене ытти халăх литературипе паллаштарасси, справочниксемпе, энциклопедисемпе усă курма вĕрентесси.
- 2) вулавпа вĕренÿ урлă илемлĕх ăнкарăвне, тĕрĕслĕх туйăмне, кăмăл-сипет тата культура никĕсне, чăвашсен традицилĕ тĕнче ăнланăвне, пуплев-хутшăну культурина, вĕренекексен шухăшлавĕпе пултарулăхне аталантарасси.
- 3) тăван литература урлă вĕренекексен кăмăл-туйăмне йĕркелесси; сынлăх шайне çĕкленме пулăшасси, идейпа мораль тĕлĕшĕнчен чăн-чăн граждансем пулма хăнăхтарасси; чăвашлăх туйăмне аталантарасси: тăван халăхне, чĕлхине, тăван вырăнне юратма тата ытти халăх культурина хисеплеме вĕрентсе пырасси.

Тĕллев стандартăн содержанине пăхăнса, разделсенчи темăсене йĕркипе вĕренсе пынипе пурнăçланса пырат. 9 класра чăваш литературипе ўнерсен аталану тапхăрĕсене литература речĕсемпе жанрсен тытăмне, сыравçăсен хайне евĕрлĕхне, пурнăçĕпе пултарулăхне вĕренме палăртнă. Çавăн пекех, патриотлăх, гражданлăх туйăмне мала кăларасси, хайлавсенче хускатнă моральпе эстетика ыйтăвĕсене ăнланса, ăша хывма тата этемĕн чун-чĕре пахалăхĕсемпе сыхăнтарса вĕсене тĕрĕс ăнланма пĕлесси, хайлавсенчи авторăн кăмăлĕпе шухăш-туйăмĕ мĕнлерех палăрнине сăнаса пĕтĕмлетесси, хайлавсен илемлĕх-сăнарлăх мелĕсен пĕрлĕхĕ пирки пĕтĕмлетÿсем тăвасси, проблемăпа тема, сюжетпа композици, геройсемпе сăнарсем, сăнар характерĕсен аталанăвĕ, хайлаври сăнарсене хакламалли мелсем, пуплеве илемлетме усă курнă ытарлăхсем çине ытларах тимленĕ.

Программăна вĕренекексен сыхăнуллă пуплевне аталантарас тесе килти вулав, сочиненипе калав сырмалли тата калаçмалли сехетсем кĕртнĕ.

Программăра вĕренÿ çулĕ пуçламăшĕнче тата вĕренÿ çулĕ вĕçĕнче вĕреннин аса илмелли сехетсем кăтартнă.

Ёс программине вĕренÿ предметĕ валли эрнере 1,5 сехет уйăрнă, вĕренÿ çулĕ тăршшĕпе 51 сехет пулат. 9 класра чăваш литературине „Чăваш литератури 9 класс” авторĕ: Никитин В.П. (Шупашкар : Чăваш кĕнеке издательстви, 2014.) кĕнекепе вĕренме палăртнă. Вĕренÿ кĕнекине Чăваш Республикин Вĕренÿ тата çамрăксен политикин министерствини школсенче усă курма сĕннĕ.

Ёс программы «Ăнлантару сыравĕ», „Чăваш литературине вĕреннин результатĕсем», «Вĕренÿ предметĕн содержанийĕ», «Тематика планĕ» пайсенчен тăрат.

Х класс

Ёҫ программине ҫырна чухне **стандарта** (Федеральный компонент государственного стандарта среднего общего образования);

Программа: Чăваш литератури программы: чăваш школĕн 5-11 класĕсем / З.С.Антонова, Н.Г.Г.Иванова, В.П.Никитин (Станьял).- Шупашкар, 2003.тĕпе хунă.

Программăн тĕллевĕсем:

- 1) Хайлавсене литература пĕлĕвĕн тата литература историйĕн тĕп ăнлавĕсемпе усă курса тишкерме, хайлавсенчи вăхăт витĕмне тата пĕтĕм этемлĕхе юрăхлă тĕшшине уйăрма, каласа е ҫырсă панă чухне харпăр хай шухăшне чăваш литературин илемлĕх тата сăнарлăх мелĕсемпе ҫыхăнуллă йĕркелеме вĕренесси.
- 2) ўнерсен еткерлĕхĕ этеме тулли пурнăҫпа пурăнма кирлине ăша хывасси, илемлĕ ҫырулăха кăмăл-туйăмпа йышăнма хăнăхтарасси, сăнарлă тата тишкерўллĕ шухăшлав мелĕсене ҫирĕплетесси, пултару ёҫĕнче тавҫăрулăха тата вулав культурина аталантарасси.
- 3) тăван литература урлă сывлăхлă, ҫирĕп ас-хакълă, пур енлĕ аталаннă ҫын туса ўстересси; унăн ҫынлăхлă тĕнчекурăмне, гражданла патриотлăх ăнланулăхне йĕркелесси; чăваш халăхне, унăн ёмĕрхи культурина юратма, хисеплеме, упрама хăнăхтарасси.

Тĕллев стандартăн содержанине пăхăнса, разделсенчи темăсене йĕркипе вĕренсе пынипе пурнăҫланса пырать. 10 класра чăваш литературипе классиксемпе вĕсен чи паха хайлавĕсене ытларах ырăн панă, литература историне уйрăм ҫыравҫăсемпе вĕсен паллăрах хайлавĕсем тăрăх вĕренме палăртнă. Ҫавăн пекех, композици, сăнар, илемлĕх енĕсене тĕплĕнрех ăнлантарасси, ҫыхăнуллă пĕтĕмлетўсем, танлаштарусем, шухăшлавсем тăвасси ҫине ытларах тимленĕ.

Программăна вĕренекенсен ҫыхăнуллă пуплевне аталантарас тесе килти вулав, сочиненипе калав ҫырмалли тата калаҫмалли сехетсем кĕртнĕ.

Программăра вĕренў ҫулĕ пуҫламăшĕнче тата вĕренў ҫулĕ вёҫĕнче вĕреннине аса илмелли сехетсем кăтартнă.

Ёҫ программине вĕренў предметĕ валли эрнере 2 сехет уйăрнă, вĕренў ҫулĕ тăршшĕпе 68 сехет пулат. 10 класра чăваш литературине „Чăваш литератури. Хрестомати. 10 класс”авторĕсем: Родионов В.Г., Родионова Э.И. (Шупашкар : Чăваш кёнеке издательстви, 2012.),” „Чăваш литератури. Вĕренў кёнеки. 10 класс. ” авторĕ: Родионов В.Г. (Шупашкар : Чăваш кёнеке издательстви, 2012.)” кёнекесемпе вĕренме палăртнă. Вĕренў кёнекисене Чăваш Республикин Вĕренў тата ҫамрăксен политикин министерствини школсенче усă курма сённо.

Ёҫ программы «Анлантару ҫыравё», „Чăваш литературине вĕреннин результатёсем», «Вĕренў предметĕн содержанийё», «Тематика планё» пайсенчен тăрат.